

Мишљење о процени ризика корупције у одредбама Нацрта закона о дуалном образовању

I Општа процена ризика корупције

Министарство просвете, науке и технолошког развоја припремило је Нацрт закона о дуалном образовању (у даљем тексту: Нацрт закона).

Предмет Нацрта закона је садржај и начин остваривања дуалног образовања, провера испуњености услова послодавца за учење кроз рад, узајамна права и обавезе ученика, родитеља, односно других законских заступника, школе и послодавца, материјално и финансијско обезбеђење ученика, као и друга питања од значаја за дуално образовање. Према Нацрту закона, циљеви дуалног образовања, поред осталог, обухватају обезбеђивање услова за стицање, усавршавање и развој компетенција у складу са потребама тржишта рада; допринос јачању конкурентности привреде; обезбеђивање услова за запошљавање по завршеном образовању; обезбеђивање услова за даље образовање и целоживотно учење, као и развијање способности самовредновања и изражавања сопственог мишљења, као и самосталног доношења одлука. С друге стране, међу принципима дуалног образовања налазе се партнерство школе и послодавца; успостављање социјалног партнерства на локалном нивоу, професионалност, као и право избора – слобода избора занимања и образовног профила у оквиру утврђених критеријума.

Нацртом закона се без адекватног образложења препушта веома значајна улога у области дуалног образовања Привредној комори Србије, која је интересна и пословно-стручна организација привредних субјеката. Наиме, иако се чини да би Министарство требало да има водећу улогу у овој области, Нацртом закона је поверено Привредној комори да, без одговарајућих механизма контроле и сужавања дискреционих овлашћења, проверава испуњеност услова за извођење учења кроз рад код послодавца; спроводи обуку за инструкторе, реализује испит и издаје лиценцу инструктору, који има обавезу да оцењује рад ученика, те да именује *квалификоване представнике послодавца*, који обавезно учествују при провери стечених компетенција током учења кроз рад.

Нацрт закона садржи више недоречених и непрецизних решења, која остављају простор за различита тумачења, као и евентуалне злоупотребе које могу погодовати партикуларним интересима. Тако, на пример, није довољно јасно прописано у ком року и на који начин ће се, након раскидања уговора о дуалном образовању послодавца и школе, наставити школовање ученика и изабрати нови послодавац. Додатно, постоји потреба да се прецизирају и поопштре услови за извођење учења кроз рад код послодавца, како би се избегло да поједини послодавци, иако то не заслужују, добију потврду о испуњености услова.

Поред поменутих, Нацрт закона садржи и друге недостатке и ризике корупције, који се, пре свега, односе на непостојање услова и критеријума, или елемената критеријума, за именовање чланова комисија, давање широких дискреционих овлашћења, препуштање министру и Привредној комори да значајна питања уреди својим актима, иако је неопходно да та питања буду регулисана законским одредбама, непостојање рокова и недостатак казних одредаба.

II Процена ризика корупције у појединим одредбама Нацрта закона

У овом делу мишљења налази се приказ ризика корупције у појединим одредбама Нацрта закона.

Основне одредбе

Члан 2.

Овим чланом одређено је значење појединих појмова. Поред осталог, предвиђено је да је

координатор учења кроз рад лице *запослено у средњој стручној школи*, односно наставник практичне наставе, који у сарадњи са инструктором планира, прати и вреднује остваривање учења кроз рад код послодавца. С обзиром на то да Нацртом закона нису прописани било какви прецизнији услови, критеријуми, или елементи критеријума, за избор координатора учења кроз рад, предложено решење омогућава да било које лице запослено у средњој стручној школи има улогу координатора учења кроз рад. У циљу отклањања овог недостатка, препорука је да се одредбе Нацрта закона допуне тако што ће се прописати услови, критеријуми, или елементи критеријума за избор координатора учења кроз рад.

Одредбе о остваривању дуалног образовања

Члан 5.

Овај члан односи се на планове и програме наставе и учења у дуалном образовању. Ставом 1. прописано је да основ за доношење планова и програма наставе и учења у дуалном образовању представља стандард квалификације *који утврђује секторско веће за одређени сектор рада, у складу са законом који уређује национални оквир квалификација*. Додатно, у ставу 2. наведено је да, на основу поменутог стандарда, Завод за унапређивање образовања и васпитања израђује предлог плана и програма наставе и учења у дуалном образовању и доставља га Министарству.

Важно је напоменути да још увек не постоји закон који посебно уређује национални оквир квалификација. Иако је прелазним и завршним одредбама Нацрта закона прописано да се до почетка примене таквог закона стандард квалификације утврђује у складу са законом којим се уређују основе система образовања и васпитања и законом којим се уређује средње образовање и васпитање, поменути прописи не предвиђају постојање секторских већа за одређени сектор рада, која би, према предложеном решењу, требало да утврде стандард квалификације. С друге стране, Нацрт закона о основама образовања и васпитања помиње секторска већа, као стручна тела која министар образује за одређени сектор рада, али предвиђа да ова тела утврђују стандарде квалификација у складу са посебним законом. Имајући у виду све наведено, Нацртом закона није јасно одређено који субјект ће и на који начин утврдити стандард квалификације, који представља основ за доношење планова и програма наставе и учења у дуалном образовању. Како би се отклонио поменути недостатак, препорука је да се Нацртом закона ова питања прецизније уреде. Додатно, одредбама Нацрта закона није прописан рок у којем је Завод за унапређивање образовања и васпитања дужан да изради и достави Министарству предлог плана и програма наставе и учења у дуалном образовању, па је препорука да се тај рок одреди.

Члан 6.

Овим чланом регулисана су питања обима, периода и места реализације учења кроз рад. Према ставу 4, учење кроз рад изводи се у целости код једног, односно више послодаваца у складу са планом и програмом наставе и учења, док је у ставу 5. наведено да *изузетно*, део учења кроз рад може да се изводи и у школи у складу са планом и програмом наставе и учења, *односно уколико га код послодавца није могуће остварити у целини*.

Предложеним решењем није јасно одређено који ће се критеријуми користити приликом одлучивања да ли ће се учење кроз рад изводити у целости код једног, односно више послодаваца. Додатно, формулација *уколико га код послодавца није могуће остварити у целини* је уопштена и подложна различитим тумачењима у пракси, а из предложеног решења није јасно ко ће и на који начин утврђивати да ли та могућност постоји, или не. У циљу отклањања ових недостатака неопходно је прописати јасне критеријуме за одлучивање да ли ће се учење кроз рад изводити у целости код једног, односно више послодаваца, те појаснити ко ће и на који начин утврђивати да ли је код послодавца могуће, или не, остварити у целини учење кроз рад.

Члан 7.

Овај члан тиче се уписа ученика. Ставом 1. предвиђено је да се структура уписа ученика у средње стручне школе по подручјима рада за образовне профиле у дуалном образовању утврђује у складу са потребама привреде и могућностима даљег школовања будућих ученика. Међутим, Нацртом закона није прецизније одређено који субјекти и на који начин учествују у утврђивању потреба привреде и могућности даљег школовања, па је препорука да се ова одредба, у том смислу, допуни.

Према ставу 2, школска управа у сарадњи са надлежним органом аутономне покрајине сачињава општински, односно градски предлог плана уписа ученика у средње школе, док је у ставу 4. наведено да у изради предлога плана уписа учествују и послодавци, организација надлежна за послове запошљавања према седишту локалне самоуправе, Привредна комора и друге заинтересоване стране, у складу са законом.

Пре свега, указујемо да је потребно појаснити да школска управа и надлежни орган аутономне покрајине сарађују поводом сачињавања предлога општинског или градског плана уписа ученика у средње школе на територији аутономне покрајине, те прецизирати шта подразумева та сарадња. Додатно, нејасно је на који начин остали субјекти, набројани у ставу 4, учествују у изради предлога плана уписа, као и које су то друге заинтересоване стране (на пример, то могу бити локални социјално-економски савети). Како би се отклонили поменути недостаци, неопходно је допунити ове одредбе тако што ће се појаснити шта подразумева учешће осталих субјеката у изради предлога плана уписа, те прецизирати формулација друге заинтересоване стране. На крају, овим одредбама није прописан рок за сачињавање предлога плана уписа ученика у средње школе, па је препорука да се тај рок одреди.

Ставом 5. прописано је да се, након уписа у средњу школу, распоређивање ученика за учење кроз рад врши у сарадњи између школе, послодавца и ученика. Ова одредба је, такође, недоречена, па је потребно прецизирати на који начин се одвија ова сарадња, тј. како се врши распоређивања ученика.

Члан 11.

Овим чланом одређени су услови за извођење учења кроз рад код послодавца. Већина услова тиче се обавеза које послодавци већ имају по постојећим прописима, односно дефинисана је тако да упућује на подзаконске акте и план и програм наставе и учења. Нацрт закона не предвиђа као један од услова обавезу послодавца да ученику обезбеди достојанствене услове рада. Имајући у виду наведено, препорука је да се ова одредба, у том смислу, допуни.

Један од прописаних услова је да одговорно лице код послодавца и инструктор нису правноснажно осуђени за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела из тачно наведених група, односно појединачна кривична дела међу којима су и примање мита и давање мита. Додатно, овај услов обухвата и то да одговорно лице код послодавца и инструктор нису правоснажно осуђивани за прекршај из области радних односа у претходних пет година. Најпре, указујемо да је нејасно зашто овим условом, поред кривичних дела примање мита и давање мита, нису обухваћена и остала кривична дела против службене дужности, те кривична дела против привреде. Наиме, чињеница да је одговорно лице код послодавца или инструктор правоснажно осуђен(о) за неко од ових кривичних дела свакако би морала да представља сметњу да се том послодавцу омогући извођење учења кроз рад. Додатно, поставља се питање зашто је код овог услова прописано временско ограничење – претходних пет година, у делу који се односи на осуђујућу пресуду за прекршај из области радних односа. У циљу отклањања поменутих недостатака, препорука је да се овај услов прецизира на тај начин што ће се предвидети да одговорно лице код послодавца и инструктор не смеју бити правоснажно осуђени, поред осталог, за кривична дела против службене дужности и

кривична дела против привреде, односно за прекршај из области радних односа.

Члан 12.

Овај члан тиче се утврђивања испуњености услова за извођење учења кроз рад код послодавца. Према ставу 1, поступак провере испуњености поменутих услова поверен је Привредној комори, која, како је предвиђено ставом 2, образује Комисију за утврђивање испуњености услова за извођење учења кроз рад код послодавца за образовни профил или групу образовних профила. У ставу 3. наведено је да ова комисија у свом саставу *обавезно има и наставника из области средњег стручног образовања и васпитања, инспектора рада и представника Министарства*. Нацрт закона, међутим, не садржи додатне одредбе о саставу, условима и критеријумима за избор и о мандату чланова Комисије.

Иако је ставом 4. прописано да послодавац подноси захтев за проверу испуњености услова најкасније до 30. септембра календарске године која претходи школској години у којој ће отпочети обављање учења кроз рад, Нацртом закона није детаљније уређен поступак пред Комисијом, нити је прописан рок у којем Привредна комора, на предлог Комисије издаје потврду о испуњености услова послодавцу. С друге стране, Нацртом закона није уређен ни поступак контроле и одузимања потврде о испуњености услова. Наиме, ставом 6. предвиђено је да се потврда, на предлог Комисије, одузима уколико се у поступку контроле коју врши Привредна комора, утврди да је послодавац престао да испуњава прописане услове.

С обзиром на то да Нацрт закона не садржи одредбе о саставу, условима и критеријумима за избор и о мандату чланова Комисије, нити о поступку утврђивања испуњености услова за извођење учења кроз рад, односно поступку контроле и одузимања потврде о испуњености услова, предложеним решењима дата су широка дискрециона овлашћења Привредној комори. У циљу отклањања ових недостатка, неопходно је поменута питања детаљно уредити законским одредбама, уместо, како је предложено, општим актом Привредне коморе.

Одредбе о уговорима о дуалном образовању

Члан 14.

Овим чланом уређена је форма уговора о дуалном образовању. Према ставу 1, уговор о дуалном образовању закључује се између школе и послодавца, у писаној форми, *најмање на период од три, односно четири године*, у складу са планом и програмом наставе и учења. С обзиром на то да се употребом формулације *најмање на период од три, односно четири године*, без прописивања критеријума за одлучивање, школама дају широка дискрециона овлашћења у погледу дужине трајања уговора о дуалном образовању, тј. броја циклуса за који се закључује овај уговор, препорука је да се у овој одредби избрише реч *најмање*.

Члан 15.

Овај члан односи се на садржину уговора. Према предложеном решењу, један од обавезних елемената уговора о дуалном образовању јесте број ученика које школа упућује на учење кроз рад. С обзиром на то да се уговор о дуалном образовању закључује најкасније до краја календарске године која претходи школској години у којој ће отпочети реализација плана и програма наставе и учења, поставља се питање како се у том тренутку може знати тачан број ученика које ће школа упутити на учење кроз рад. Имајући у виду наведено, неопходно је изменити ову одредбу тако што ће се предвидети да је један од обавезних елемената уговора о дуалном образовању *максимални број ученика* које школа упућује код послодавца на учење кроз рад.

Члан 16.

Овим чланом регулисано је закључивање уговора о дуалном образовању. Према ставу 1, школа *може* да закључи уговор о дуалном образовању са једним или више послодавца који

имају потврду, у циљу обезбеђења услова за остваривање свих садржаја учења кроз рад дефинисаних одређеним планом и програмом наставе и учења. Нацртом закона, међутим, нису прописани критеријуми, или елементи критеријума, за одлучивање школе о избору послодавца са којима ће закључити уговор о дуалном образовању, у ситуацији када постоји више послодаваца којима је издата поменута потврда и са којима би школа могла да закључи уговор. Имајући у виду наведено, препорука је да се ова одредба допуни тако што ће се предвидети критеријуми, или елементи критеријума, за одлучивање школе о избору послодавца.

С друге стране, ставом 2. прописано је да послодавац *може* да закључи уговор о дуалном образовању са једном или *више школа у складу са прописаним условима*. Имајући у виду уопштеност прописаних услова, мишљења смо да је законским одредбама потребно ограничити број уговора о дуалном образовању које послодавац може закључити.

Члан 17.

Овај члан тиче се објављивања на званичној интернет страници. Конкретно, прописано је да школа и послодавац, најкасније у року од 15 дана од дана закључивања уговора о дуалном образовању, објављују на својој званичној интернет страници основне информације о плану и програму наставе и учења; податке о материјалном и финансијском обезбеђењу ученика, као и *друге информације од значаја за извођење учења кроз рад*.

Нацрт закона не предвиђа обавезу објављивања уговора о дуалном образовању. Наиме, чланом 16. став 4. прописано је да Министарство води евиденцију о закљученим уговорима о дуалном образовању у регистру установа у оквиру Јединственог информационог система просвете у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања. Међутим, овај регистар није јаван. С друге стране, формулација *друге информације од значаја за извођење учења кроз рад* је уопштена и подложна различитом тумачењу у пракси, чиме се школама и послодавцима даје могућност да по сопственом нахођењу одлуче које ће додатне информације објавити. У циљу отклањања овог недостатка, препорука је да се Нацртом закона предвиди обавеза објављивања уговора о дуалном образовању на званичним интернет страницама школа, или да се прецизно одреде све информације у вези са закљученим уговорима.

Члан 18.

Овим чланом прописано је да ће послодавац, поред осталих случајева, раскинути уговор о дуалном образовању *услед непредвиђених технолошких, економских или организационих промена*. Поред тога што је ова формулација уопштена и подложна различитим тумачењима у пракси, мишљења смо да би, уколико су промене таквог карактера да онемогућавају спровођење уговора о дуалном образовању, то свакако морало да доведе до одузимања потврде послодавцу и раскида уговора од стране школе. Имајући у виду наведено, препорука је да се формулација *услед непредвиђених технолошких, економских или организационих промена* брише, или измени, како би се јасније одредило који су то додатни разлози који могу представљати основ да послодавац раскине уговор о дуалном образовању.

Члан 20.

Овај члан односи се на последице раскида уговора. Ставом 1. прописано је да ако је уговор о дуалном образовању раскинут зато што је школи забрањен рад или је укинута; зато што престаје да испуњава прописане услове за образовни профил у ком послодавац реализује учење кроз рад, или зато што не испуњава обавезе предвиђене уговором о дуалном образовању, наставак образовања обезбеђује друга школа коју *одреди Министарство у договору са послодавцем*. Предложеним решењем није довољно јасно одређено на основу којих критеријума, нити у ком року Министарство доноси одлуку о томе коју ће школу одредити, као и шта тачно подразумева *договор са послодавцем*. Како би се отклонили

поменути недостаци, препорука је да се ова одредба допуни тако што ће се предвидети критеријуми и рок за доношење одлуке о томе која ће се школа одредити за наставак дуалног образовања, те прецизирати шта подразумева *договор са послодавцем*.

Ставом 3. предвиђено је да, уколико је школа раскинула уговор о дуалном образовању зато што је послодавцу одузета потврда, односно зато што послодавац не испуњава обавезе предвиђене уговором о дуалном образовању, *школа организује учење кроз рад, уз подршку Министарства, јединице локалне самоуправе и Привредне коморе Србије, код другог послодавца са којим закључи уговор о дуалном образовању*.

Предложеним решењем није јасно одређено које критеријуме ће користити школа приликом одлучивања о закључењу уговора о дуалном образовању са одређеним послодавцем; шта подразумева *подршка* Министарства, јединице локалне самоуправе и Привредне коморе, као и у ком року је школа дужна да организује учење кроз рад. Како би се отклонили поменути недостаци, препорука је да се ове одредбе допуне тако што ће се прописати критеријуми, или елементи критеријума који ће се користити приликом избора послодавца са којим ће школа закључити уговор о дуалном образовању; прецизирати шта подразумева *подршка* Министарства, јединице локалне самоуправе и Привредне коморе у овом процесу, те одредити рок у којем је школа дужна да организује учење кроз рад.

Одредбе о уговору о учењу кроз рад

Члан 22.

Овим чланом прописани су обавезни елементи уговора о учењу кроз рад, међу којима је *доказ о поседовању прописаних здравствених услова за одређено занимање*. Формулација *доказ о поседовању прописаних здравствених услова за одређено занимање* је нејасна и подложна различитим тумачењима у пракси. Имајући у виду наведено, препорука је да се ова формулација брише или прецизира.

С друге стране, један од обавезних елемената поменутих уговора јесте обавеза ученика да поштује интерна акта послодавца и *правила радне дисциплине*. С обзиром на то да би *правила радне дисциплине* морала да буду део прописа, односно интерних аката послодавца, препорука је да се поменута формулација брише.

Одредбама Нацрта закона које се односе на уговор о учењу кроз рад, за разлику од уговора о дуалном образовању, *начин решавања евентуалних спорова* није предвиђен као обавезни елемент. Имајући у виду важност решавања евентуалних спорова код сваког уговора, препорука је да се ове одредбе допуне тако што ће се предвидети да је *начин решавања евентуалних спорова* обавезни елемент уговора о учењу кроз рад.

Члан 23.

Овим чланом предвиђено је да ученик, односно родитељ или други законски заступник *може* закључити уговор о учењу кроз рад са више послодавца са којима је школа закључила уговор о дуалном образовању, *уколико је то неопходно ради реализације плана и програма наставе и учења*.

Ова одредба је нејасна и подложна различитим тумачењима. Наиме, уколико је ради реализације плана и програма наставе и учења *неопходно* да се уговор о учењу кроз рад закључи са више послодавца, закључење таквих уговора не може представљати могућност, већ обавезу ученика, родитеља или законског заступника ученика. С друге стране, према Нацрту закона, један од елемената уговора о дуалном образовању јесте тачан број ученика који могу обављати учење кроз рад код конкретног послодавца. Имајући у виду поменуто ограничење, јасно је да Нацрт закона не пружа потпуну слободу ученицима, родитељима или законским заступницима ученика у погледу *избора послодавца* са којим ће закључити уговор о учењу кроз рад. Како би се отклонили поменути недостаци, неопходно је изменити ове

одредбе и јасно прописати како поступају ученици, родитељи, или други законски заступници ученика у погледу закључивања уговора о учењу кроз рад.

Члан 26.

Овај члан тиче се последица раскида уговора о учењу кроз рад код послодавца. Према ставу 1, ако се уговор раскине због тога што послодавац не испуњава обавезе из уговора о учењу кроз рад, односно због тога што му је одузета потврда, *школа је дужна да ученику организује учење кроз рад у истом образовном профилу код другог послодавца, са којим је закључила уговор о дуалном образовању.* Нацртом закона, међутим, није довољно јасно одређено шта ће се десити у случају да школа нема закључен уговор о дуалном образовању са другим послодавцем; уколико нема одговарајућег послодавца на територији јединице локалне самоуправе на којој се налази, или има више таквих уговора са више послодаваца. Дакле, предложеним решењем није одређено по којим критеријумима ће школа у таквим ситуацијама изабрати послодавца са којим ће закључити уговор о дуалном образовању. Уместо тога, недовољно прецизним ставом 4. прописано је да је школа дужна да, уколико нема закључен уговор о дуалном образовању са другим послодавцем, *у сарадњи са Министарством и Привредном комором Србије, у року од 15 дана, обезбеди услове за наставак учења кроз рад у одговарајућем образовном профилу.* У циљу отклањања поменутих недостатака, неопходно је допунити ове одредбе тако што ће се предвидети критеријуми, или елементи критеријума, који ће се користити приликом избора послодавца у ситуацији када школа нема закључен уговор о дуалном образовању са другим послодавцем, или има више таквих уговора, те појаснити улога Министарства и Привредне коморе у процесу обезбеђивања *услова за наставак учења кроз рад у одговарајућем образовном профилу.*

Ставом 2. предвиђено је да, након поменутог раскида, ученик, односно родитељ или други законски заступник ученика и послодавац са којим је школа закључила уговор о дуалном образовању, закључују уговор о учењу на раду. Нацртом закона, међутим, није прописан рок у којем је, након раскида претходног, неопходно закључити нови уговор о учењу на раду. Имајући у виду наведено, препорука је да се ова одредба допуни тако што ће се одредити рок у којем ће, након раскида, ученик, односно родитељ или други законски заступник ученика и послодавац са којим је школа закључила уговор о дуалном образовању, закључити уговор о учењу на раду.

Одредбе о Регистру уговора

Члан 27.

Овим чланом прописано је да Привредна комора установљава и води регистре уговора о дуалном образовању и уговора о учењу кроз рад, док евиденцију тих уговора воде школе. Према ставу 3, поменути регистри воде се као јединствена електронска база података. С друге стране, чланом 16. став 4. прописано је да Министарство води евиденцију о закљученим уговорима о дуалном образовању у регистру установа у оквиру Јединственог информационог система просвете у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања. Нацрт закона, међутим, не предвиђа обавезу објављивања уговора о дуалном образовању, имајући у виду да поменути регистри нису јавни. Како би се омогућила јавност свих значајних података о дуалном образовању, препорука је да се ове одредбе измене и да се предвиди обавеза објављивања уговора о дуалном образовању.

Одредбе о инструктору

Члан 30.

Овај члан односи се на обуку и лиценцу за инструктора. Ставом 3. прописано је да Привредна комора образује Комисију за полагање испита за инструктора и спроводи испит за инструктора. Према ставу 4, Комисија у свом саставу *има најмање по једног представника*

Министарства и Завода за унапређивање образовања и васпитања. Нацрт закона не садржи одредбе о саставу, условима и критеријумима за избор и мандату чланова Комисије, чиме су Привредној комори дата широка дискрециона овлашћења по овом питању. У циљу отклањања поменутог недостатка, неопходно је законским одредбама уредити питања састава, услова и критеријума за избор, као и мандата чланова Комисије.

Ставом 5. предвиђено је да Привредна комора води регистар о издатим лиценцама, док је у ставу 6. наведено да се регистар, садржај и образац лиценце инструктора ближе уређују општим актом Привредне коморе Србије, уз претходну сагласност министарства. На овај начин, Привредној комори је препуштено да својим актом уреди питања која је потребно детаљније уредити законским одредбама – садржај регистра о издатим лиценцама. Имајући у виду наведено, препорука је да се ова одредба измени и да се Нацртом закона уреди питање садржаја регистра о издатим лиценцама.

Према ставу 7, ближе услове и друга питања од значаја за полагање испита за инструктора, на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања, прописује министар. Предложеним решењем министру је дато овлашћење да својим актом уреди питања која је неопходно детаљније уредити Нацртом закона – услове и значајна питања за полагање испита за инструкторе. Како би се отклонио поменути недостатак, неопходно је Нацртом закона уредити услове и друга значајна питања за полагање испита за инструкторе.

Одредбе о оцењивању и испитима у дуалном образовању

Члан 32.

Овим чланом регулисани су завршни и матурски испит. Ставом 3. прописано је да је при провери стечених компетенција током учења кроз рад *обавезно учешће квалификованих представника послодаваца које именује Привредна комора Србије.* Нацртом закона, међутим, нису прописани било какви додатни услови и критеријуми за именовање представника послодаваца, чиме су Привредној комори дата широка дискрециона овлашћења по овом питању. У циљу отклањања овог недостатка, препорука је да се одредбе Нацрта закона допуне тако што ће се предвидети услови и критеријуми, или елементи критеријума, за именовање представника послодаваца, који ће учествовати у провери стечених компетенција током учења кроз рад.

Члан 34.

Овим чланом уређено је финансијско обезбеђење ученика. Према ставу 4, ученику који је уписао образовни профил који припада дефицитарним занимањима на тржишту рада, из буџета Републике Србије, додељује се бесповратни ученички кредит. С друге стране, ставом 5. прописано је да ближе услове, критеријуме, начин остваривања права и висину бесповратног ученичког кредита прописује министар. На овај начин, министру је препуштено да својим актом уреди поједина питања која је неопходно детаљније уредити законским одредбама – услове и критеријуме остваривања права на бесповратни ученички кредит. Имајући у виду наведено, препорука је да се одредбама Нацрта закона детаљније уреде питања услова и критеријума за остваривање права на бесповратни ученички кредит.

Казнене одредбе

Чланови 36. и 37.

Овим члановима прописани су прекршаји за повреде појединих одредаба Нацрта закона. Међутим, Нацрт закона не предвиђа прекршајну одговорност школе и послодавца, односно одговорних лица у овим субјектима, у више случајева повреде законских обавеза. На пример,

Нацртом закона није прописана прекршајна одговорност послодавца, односно одговорног лица код послодавца, уколико супротно члану 28, не достави у прописаном року захтев за упис у регистар уговора о дуалном образовању, односно захтев за упис у регистар уговора о учењу кроз рад. С друге стране, Нацртом закона није прописана прекршајна одговорност школе, односно одговорног лица школе, уколико, супротно члану 26. став 1. и став 4, ученику не организује учење кроз рад у истом образовном профилу код другог послодавца са којим је закључила уговор о дуалном образовању, односно у року од 15 дана не обезбеди услове за наставак учења кроз рад у одговарајућем образовном профилу.

Прелазне и завршне одредбе

Члан 38.

Ставом 1. прописано је да ће министар донети подзаконске акте у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. С обзиром на то да је без благовременог доношења подзаконских аката онемогућено потпуно и адекватно спровођење законских одредаба, указујемо да је неопходно да они буду припремљени и донети у краћем року од оног који је предвиђен Нацртом закона. У супротном, поставља се питање да ли ће се стећи услови за примену овог закона од школске 2019/2020. године.

III Закључак

Предмет Нацрта закона је садржај и начин остваривања дуалног образовања, провера испуњености услова послодавца за учење кроз рад, узајамна права и обавезе ученика, родитеља, односно других законских заступника, школе и послодавца, материјално и финансијско обезбеђење ученика, као и друга питања од значаја за дуално образовање.

Нацртом закона се без одговарајућих механизма контроле и сужавања дискреционих овлашћења препушта веома значајна улога у области дуалног образовања Привредној комори Србије, која је интересна и пословно-стручна организација привредних субјеката. Посебан проблем представља то што Нацрт закона садржи више недоречених и непрецизних решења, која остављају простор за различита тумачења, као и евентуалне злоупотребе које могу погодovati партикуларним интересима. На крају, Нацрт закона садржи и друге недостатке и ризике корупције, који се, пре свега, односе на непостојање услова и критеријума, или елемената критеријума, за именовање чланова комисија, препуштање министру и Привредној комори да значајна питања уреди својим актима, иако је неопходно да та питања буду регулисана законским одредбама, непостојање рокова и недостатак казних одредаба.

Агенција за борбу против корупције сматра да је неопходно отклонити идентификоване недостатке и ризике корупције у циљу стварања адекватног правног оквира у области дуалног образовања.

Београд, 19. јул 2017. године